

V prihodnjih letih bo z namenom ohranjanja in izboljševanja lokalne populacije čebel kranjske čebele na območju Bohorja, v Mrzli planini, Zabukovje, Sevnica, vzpostavljeno čebelarstvo - Plemenilna postaja Podskalica, ki bo predstavljala središče čebelarstva okrožja Bohor.

Ožje območje pokrivata čebelarstvo društvi ČD Sevnica v občini Sevnica in ČD Planina pri Sevnici v občini Šentjur. V bližini delujejo društva ČD Laško v občini Laško, ČD Dobje v občini Dobje in ČD Senovo-Brestanica v občini Krško.

V polmeru 3 km (ožje območje) je 14 registriranih čebelnjakov, v polmeru 4,5 km pa 36. Na ožjem območju je 9 čebelarjev, ki vzdržujejo okoli 150 čebeljih družin. Na območju delovanja plemenilne postaje Podskalica sta dve stojišči, namenjeni dovozu čebel na pašo. Čebelarstvo oz. poverjenik za pašni red na območju bo v skrbi za ohranjanje lokalne populacije poskrbelo za prednost plemenjenja matic pred izrabo paše.

V sodelovanju z dvema vzrejališčima čebeljih matic, ki delujeta v neposredni bližini, se bo razmnoževalo, razpošiljalo in testiralo plemenski material, ki bo izviral iz plemenilne postaje Podskalica. Čebelarja sta usposobljena in imata vso potrebno znanje in opremo za vzrejo matic. Vzrejališči sta registrirani pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in sodelujeta s Kmetijskim inštitutom in Čebelarstvo zvezo Slovenije. Zdravstveno varstvo in redne veterinarske preglede vzrejališč opravlja Nacionalni veterinarski inštitut, enota Celje.

Za obdobje vzpostavitve bosta vzrejališči poskrbeli za logistično in materialno podporo za vzrejo matic in naselitev ter vzdrževanje plemenilčkov. V vzrejališčih se bo uporabilo vzrejni material od odbranih družin in vzredilo matice, ki se bodo prosto parile na plemenilni postaji Podskalica. Čebelar, ki bo želel ohraniti in razmnožiti preverjeno dobre čebelje družine iz lastnega čebelnjaka, bo imel to možnost v sodelovanju z vzrejališči, na način da bo zagotovil zrele matičnike ali neoplojene matice, ki se bodo oplemenile na plemenilni postaji Podskalica. V kolikor bo čebelar želel, bo imel tudi možnost predaje vzrejnega gradiva (sat s primerno starimi ličinkami) na vzrejališče matic, kjer bo stekla nadaljnja vzreja pod kontroliranimi pogoji.

Na plemenilni postaji Podskalica se bodo matice plemenile v Kozjanskih plemeničkih, plod lastnega znanja in izkušenj vzrejališč. Gre za lesen panj, ki ima osem trisatnih oddelkov. Vsak oddelek ima svoj pitalnik, kamor se lahko doda dovolj hrane za čebele za obdobje plemenjenja matic. Čebele prosto zgradijo sate, ki so dovolj veliki za ocenjevanje kakovosti zaleganja oplojenih matic. V prvem letu je predvideno oplemeniti 200 čebeljih matic in jih oddati čebelarjem v ožjem krogu in v testiranje.

Matice, oplemenjene na plemenilni postaji Podskalica bodo vpisane v Izvorno rodovniško knjigo za krajsko čebelo in označene z opalno ploščico s številko, v barvi leta rojstva. Za razpošiljanje bodo matice pripravljene v plastične transportne matičnice, s čebelami spremljevalkami in hrano. Prevzem matic bo možen osebno na lokaciji plemenilne postaje Podskalica ali na vzrejališču ali po pošti.

Čebelarji v Sloveniji smo dolžni ohranjati tisto odlično kranjsko čebelo, ki jo je izoblikovalo lokalno okolje in smo jo od prednikov dobili v upravljanje in ohranjanje za prihodnje rodove.

Nepremišljeno vnašanje tujih genov, z nakupom nepreverjenih matic in čebeljih družin, in s prevozi čebel se lahko hitro onesnaži čistost kranjske čebele. Več let lahko traja proces izločanja matic v družinah s slabimi in nezaželenimi lastnostmi, katerih vzdrževanje ekonomsko ni upravičeno. Če je pritisk tujih genov prevelik se problem poveča s hitrim širjenjem po okolici. Eden izmed problemov ohranjanja lokalne populacije je dejstvo, da posameznik, čebelar, nima pod kontrolo parjenje matic, saj se to dogaja na posebnih mestih, v zraku, matica se pari z več kot dvanajstimi troti, ki lahko priletijo več kilometrov daleč. Na območju plemenjenja matic je potrebno vzdrževati raznolikost genov, predvsem trotarjev v bližnji okolici. S tem se ohranja genska pestrost in prepreči poenotenje genskega materiala.

Vnos tujih, nepreverjenih, matic lahko izniči ves trud za ohranjanje lokalne populacije čebel. Izgube čebeljih družin zaradi nepravilne oskrbe, bolezni ali zastrupitev vplivajo na ohranjanje lokalne populacije, saj gre v teh primerih za trajno izgubo genov in s tem zmanjšanje genske pestrosti.

Za ohranjanje in vzdrževanje lokalne populacije čebel je potrebno složno sodelovanje čebelarjev na širšem območju delovanja plemenilne postaje Podskalica. Pričakuje se, da čebelarji na območju prepoznajo vrednost ohranjanja lokalne populacije in pristopijo k sodelovanju. Zaželeno je, da lokalna skupnost in posamezniki čebelarje pri njihovem delu podpirajo, saj skupaj ustvarjamo okolje in pogoje za ohranjanje kranjske čebele.

Na ožjem območju je potrebno v letu vzpostavitve, spomladi 2019, preveriti ali vse družine ustrezajo kriterijem za kranjsko sivko. Neustrezne čebelje matice bodo izločene in nadomeščene s preverjenimi. Vsak čebelar vzdržuje lastno populacijo čebel in odbira najboljše.

Od sodelujočih čebelarjev se pričakuje, da vestno izvajajo osnovno odbiro čebel v svojih čebeljakih in skrbijo za pravočasno menjavo matic. Samo ukrep odstranjevanja trotovine iz družin s slabimi in nezaželenimi lastnostmi ni dovolj, izločitev slabih matic je edina pot k uspešni vzreji.

Čebelarji na ožjem območju bodo vzdrževali lokalno populacijo trotov, ki bodo v večji meri oplemenili matice na plemenilni postaji Podskalica. Za ta namen bodo skrbno odbrali vsaj 30% čebeljih družin, ki bodo predstavljale trotarje. S pravilno oskrbo trotarjev bo v okolju raznoliko in zadostno število kakovostnih trotov.

Ohranjanje dobrih lastnosti kranjske čebele je prepogosto in na različne načine ogroženo. Vpliv kmetovanja, način čebelarjenja, pomanjkanje paš, bolezni, to so veliki izzivi pri ohranjanju in vzdrževanju lokalne populacije čebel.

Rezultat složnega sodelovanja čebelarjev na območju bodo matice, katerih potomke bodo značilne kranjske čebele in se bodo odlikovale po mirnosti, visoki produktivnosti, dobrem čistilnem vedenju in odpornosti na bolezni. Čebelarjenje z odbranimi, v lokalnem okolju vzrejenimi maticami odličnih lastnosti je za čebelarja velika prednost, ki mu ob znanju in spretnosti omogoča veliko večje uspehe pri čebelarjenju.

V kolikor se bo v prvem letu vzpostavitve plemenilne postaje Podskalica izkazal interes za sodelovanje čebelarjev na širšem območju se bo območje rejnega okrožja Bohor razširilo(4,5km) in vključilo zainteresirane čebelarje v delovanje plemenilne postaje Podskalica.

Naloge sodelujočih:

1. vzrejališči čebeljih matic Medovita-Kozjansko, Ivana Kovačević in Medokošt-Kozjansko, Matija Koštomaj: Vzreja matic in upravljanje s plemenilno postajo Podskalica, predavanja o vzreji matic
2. čebelarji na ožjem območju(3km): izvajanje osnovne odbire, zamenjava slabih matic, vzreja trotov
3. čebelarji, ki bodo sodelovali pri vzpostavitvi plemenilne postaje Podskalica in bodo v prvem letu testirali matice: Peter Kozmus, Miha Metelko, Marko Hrastelj, Matija Koštomaj, Ivana Kovačević
4. čebelarska društva(ČD Sevnica- Miha Metelko, ČD Planina- Rihard Stepinšek, ČD Dobje- Matija Koštomaj): motiviranje članov k sodelovanju, skrb za obveščanje članov, organizacija izobraževanj
5. ČZS: Strokovno vodenje, dr. Peter Kozmus, izobraževanja čebelarjev
6. KIS: analize čebel(kubitalni indeks, nosema)
7. NVI: zdravstveno varstvo, analize čebel(nosema,huda gniloba čebelje zalege)

8. Občine: finančna podpora društvom na območju za nakup čebeljih matic za potrebe menjave slabih matic in s tem posledično za vzdrževanje plemenilne postaje Podskalica
9. Sponzorji(lokalna podjetja in posamezniki): finančna podpora društvom na območju za nakup čebeljih matic za potrebe menjave matic in s tem posledično za vzdrževanje plemenilne postaje Podskalica
10. Zainteresirani posamezniki, čebelarji: kupci matic, ki podpirajo delovanje plemenilne postaje Podskalica

Zapisala: Ivana Kovačević
8.12.2018